

szerző által megadott irányelvek segítségével sok, eddig tisztázatlan problémára fog világot deríthetni.

HALASZ ELŐD

KERÉKGYÁRTÓ JÁNOS: KOSSUTH LAJOS. (Athenaeum.)

Győzelmes-gyászos függetlenségi harcunk centenáriumának küszöbén a magyarság régi és drága tartozását dícséretes bőkezűséggel rótta le az Athenaeum, amikor Kerékgyártó János szívesen árnyaló és érzékletesen világító tollával megíratta Kossuth Lajos minden regénynél gazdagabb és fordulatossabb pályafutását. Kerékgyártó műve nemcsak terjedelemben, hanem a teljességre való törekvésben és tárgyilagos értékelésben is jelentékeny haladás Kossuth-irodalmunkban.

A nagyszabású könyv nem egy helyen a drámai lendület művészi magasztára emelkedik.

Borzongatóan éles az a portré, amelyet talányos és tragikus vonásokkal fest a gyanakvással kísért, majd mennydörgő váddal sújtott Görgeyről. A lelkesedés sodra bennünket is ellenállhatatlanul elkap, amikor az angliai és amerikai diadalút méltán büszke leírásában Kossuth varázserejű szónoklatai Shakespeare klasszikus nyelvén csiszolódott angolsággal csendülnek fel. Érdeklődésünket szinte izgalomná fokozza az a diplomáciai párbaj, amelyet a nagy Napoleon 1809-es kiáltványát hibátlanul idéző Kossuth fölényes magabiztossággal vív a köntörfalazó és hátsó kijáratok felé tapogatózó III. Napoleonnal. A finomság fátyolát szövi a szerző a 82 éves agastyán szívének csodálatos kivirágzása fölött, amely az erdélyi Zeyk Sarolta 17 éves fiatalságát apai, sőt nagyapai (sokak által talán mégis félremagyarázott) gyöngédséggel símogatva, csupán egy halhatatlan férfi örökgyalléros hódolata a halandó báj és szépség előtt.

Ezek mellett az ötletszerűen kiragadott mozzanatok mellett még mennyi tündöklő és döbbenetes részlet bilincseli le a mohó olvasó szárnyaló képzeletét!

Kegyetlen fátum keserves árát fizettük azért, hogy Kossuth bátor és jövőbelátó példaadását csak a magyarság egy kis töredéke tette magáévá és nem egész közvéleményünk szállt osztatlanul síkra mellette, de a nagyszerű fölemelkedés lehetősége is árát Kossuth politikai örökségének tanításából: a dunavölgyi népek megbékülésének már meg-

valósuló reménye és a szörnyűséges kárvallások után kölcsönös egymásrautaltsággal elősegíteni kész megszületése.

A kossuthi gondolatok és tervek élő gondolatok és reális tervek, amelyek korunkban, az általános demokratizálódás korában valósulhatnak csak meg maradéktalanul teljes és megértően igaz tartalommal.

Kerékgyártó Jánosnak itt-ott a regényes életrajzírás módszereivel kacérkodó, de a magyarság véérébe ivódott Kossuth-kultuszt szerencsés átszellemlétséggel szolgáló biografiája után még mindig a komoly történetírás valamelyik kimagasló tehetségére vár a hálás és megtisztelő feladat, hogy Kossuth sorsfordító nagyságához kongeniálisan felérő munkával ajándékozza meg legragyogóbb és legnépszerűbb fiáért ragjogó nemzetét.

MÁRKY IMRE

ANDRÁSSY KURTA JÁNOS: KORSZERŰ MŰVÉSZET ÉS NÉPISÉG. (A Magyar Népi Művelődési Intézet kis-tanulmányai 10. sz.)

A népműveltség híveinek van egy mágikus szava: a „fölemelés.” Hogy mit jelent ez, kevesen tudják, a többiek örök példaként Bartókra és Kodályra mutatnak: amit ők csináltak zenében, azt kell csinálnunk a művelődés más területén is. Hogy hogyan, az máig is kérdés maradt, hisz ha tudnánk, máris meg lenne az öhajtott, népiből sarjasztott „magyar magaskultúra”. Nincs erre s Bartókék példája mutatja azt is, hogy nem is lehet, recept: csak egy teremő egyéniség alkotó zsenije formálhatja úgy a népkultúra anyagát, hogy az korszerű magasműveltség legyen. Ugyancsak az ő példájuk mutatja, hogy a „fölemelésnek” is különféle útjai lehetnek: a motívumokhoz ragaszkodó, pentatón fordulatokat alkalmazó Kodály és a népzenei anyagot sokkal szabadabban használó, a nyugati klasszikus zene eredményeivel összeötvöző Bartók.

Bartókék óta más művelődés szektorokon is próbálgatják művészegyeniségek a népkultúrát magasművészetté aktivizálni. A képzőművészet problémáiról egy éve a *Válasz* hasábjain vitatkozott Bernáth Aurél és Kádár László, egyik részről egy népi művészet igényét is tagadva, másrésztől bizonyítva, hogy a népi realizmusnak nemcsak céljai, de eredményei is vannak a szobrászatban és a festészetben.